

Staten ger dåliga möjligheter till förebyggande personalhälsovård

Sammanfattning

Personalen på företaget Hemfrid har sådana arbetsuppgifter att de har behov av förebyggande friskvård för att undvika till exempel förslitningsskador. Men den form av individuellt anpassad friskvård de anställda behöver står inte i överensstämmelse med skattesystemets uppfattning om personalvård. Det innebär att Hemfrid och de anställda på företaget får betala sociala avgifter och skatt på de friskvårdsaktiviteter som bedrivs för att förebygga sjukskrivningar. Skattesystemet ger nämligen bara avdragsmöjligheter till friskvårdsaktiviteter som till exempel kollektiva lagporter, vilket inte alls passar de anställda på Hemfrid.

Företagarombudsmannen anser att det vore väl berättigat att arbetsgivare bereds utökade möjligheter att genom skatteavdragsrätt i högre utsträckning kunna bedriva förebyggande friskvårdsarbete i och med arbetsgivarens allt större ansvar för sjukskrivningar på arbetsplatsen.

Fallet

Monica Lindstedt driver serviceföretaget Hemfrid AB, som har 411 anställda. Hos Hemfrid kan företag köpa hemservice såsom städning och tvättning till sina anställda. Tanken är att dessa företag som en anställningsförmån ska kunna erbjuda sin personal avlastning från hemarbete. Även privatpersoner anlitar Hemfrid för att få hjälp i hushållet.

Arbetet för Hemfrids personal är fysiskt krävande. Det förekommer till exempel förslitningsskador i handleder, armbågar och axlar. För att förebygga skador hos personalen försöker Hemfrid bedriva ett preventivt friskvårdsarbete. Detta friskvårdsarbete innebär bland annat att de anställda varje år får ett kort hos motionsinrättningen Friskis & Svettis. På detta får företaget betala sociala avgifter och den anställde får betala inkomstskatt. Tidigare har företaget försökt att göra avdrag för korten till Friskis & Svettis för de anställda, men skattemyndigheten har avslagit sådana avdrag.

Hemfrid skulle vilja utveckla den förebyggande verksamheten och satsa på individuell friskvård, anpassad efter varje anställds särskilda behov. En sådan individuell friskvård går dock inte ihop med dagens skattelagstiftning beträffande avdragsrätt. Gällande skattelagstiftning ger endast skattebefrielse för enklare och främst kollektivt utövad sport (se Fakta). Vad Hemfrids anställda istället behöver är personligt anpassad friskvård, som till exempel massage.

Hemfrid har gjort en ungefärlig uträkning av kostnaderna för sjukskrivning av personalen (se Fakta). Företagets kostnader är på ett år cirka en halv miljon kronor för de dagar företaget betalar den anställdes sjuklön. Staten förlorar två och en halv miljon kronor, eftersom staten får betala sjukfrånvaron från och med den dagen sjukintyg krävs (femtonde sjukdagen). Om staten inte skulle förmånsbeskatta friskvård skulle detta inte innebära någon större kostnad för staten eftersom arbetsgivare idag endast i liten omfattning erbjuder beskattad friskvård.

De bestämmelser som gäller för avdrag för motion och annan friskvård regleras i inkomstskattelagens 11 kap §§ 11-12. Riksskatteverket ger i sina myndighetsmeddelanden direktiv till landets skattemyndigheter om hur lagen skall tolkas. Riksskatteverket är mycket begränsande i sina direktiv om möjligheter till avdrag för hälso- och friskvård för anställd personal. Generellt gäller att hälso- och friskvården skall vara ”av ringa värde, av kollektiv natur eller i ringa omfattning utnyttjas”. Riksskatteverket ger ingen möjlighet till avdrag för personlig friskvård. Företagarombudsmannen har i ett tidigare fall (FO 01-019) fäst uppmärksamhet på att det dock råder skillnad mellan de olika skattemyndigheternas bedömningar av vilka avdrag som godkänns.

Staten lägger ett stort ansvar för arbetstagarnas hälsa på arbetsgivaren. Det är arbetsgivarens ansvar att leva upp till de höga krav på arbetsmiljö som ställs. Det är också arbetsgivaren som får betala stora delar av kostnaderna när personal sjukskriver sig. Trots detta är det inte förmånligt för arbetsgivaren att bedriva en långsiktig friskvård för att förebygga sjukskrivningar hos arbetstagarna. Om ett företag i dag bekostar sina anställdas friskvård och denna inte anses avdragsgill av skattemyndigheten måste företaget betala sociala avgifter på kostnaden för friskvården och den anställde måste betala inkomstskatt på samma belopp.

Förslag till bedömning

- Problemet med de stora sjuktalen i arbetslivet behöver nya lösningar, säger Företagarombudsmannen. Därför måste lagstiftningen ge utrymme för företagen att kunna bedriva ett långsiktigt friskvårdsarbete för att minska sjuktalen. Ett sådant friskvårdsarbete torde bäst uppfylla sitt syfte om det anpassas efter individens behov och inte endast inskränker sig till kollektiva och traditionella motionsformer, som inte passar för alla. Dagens avdragsmöjligheter är otidsenliga.
- Att systemet idag inte tillåter avdrag för förebyggande friskvård rimmar illa med att staten vill lägga allt större ansvar för sjukskrivningar på arbetsgivaren, fortsätter Företagarombudsmannen. Arbetsgivaren måste beredas konkreta möjligheter att bedriva en långsiktig och förebyggande personalhälsovård. Möjlighet till en utökad friskvård skulle ge minskad sjukfrånvaro och vore fördelaktigt för såväl staten som arbetsgivare och arbetstagare.

Fakta

Utdrag ur RSVs meddelanden (RSV M 2001:31; 3.6.1 Motion och annan friskvård)

Skattefriheten omfattar endast motion eller annan friskvård av mindre värde och enklare slag. Det kan gälla t.ex. gymnastik, styrketräning, bowling, racketsporter som bordtennis, tennis eller squash. Till det skattefria området bör också räknas vanliga lagidrotter som t.ex. volleyboll, fotboll, handboll och bandy. Subvention av exklusiva sporter eller sporter som inte innebär motion i betydelsen fysisk träning omfattas inte av skattefriheten. Undantaget från beskattning gäller inte heller sporter som kräver dyrbarare anläggningar, redskap och kringutrustning och som oftast utövas skilt från arbetet i både tid och rum, som t.ex. golf, segling, ridning och utförsåkning på skidor. Förmån av utrustning (idrottsredskap) av mindre värde och enklare slag är skattefri för den anställde.

Kostnader för sjukskrivningen i Hemfrid

Uträkningen är baserad på ett genomsnittligt sjukskrivningstal på 11 dagar per år och anställd. Det bör dock betonas att antalet sjukskrivningsdagar varierar stort mellan de anställda. Snittlönen har beräknats till 100 kronor per timme.

Arbetsgivaren betalar sjuklön från och med andra till och med fjortonde dagen. Sjuklönen är 80 procent av lönen. Arbetsgivaren betalar sjuklön för ungefär 600 dagar per år. En sjukskriven anställd kostar ca 832 kr per dag (80% av 100 kr/tim + sociala avgifter 30 kr/tim x 8 tim). Detta ger 499 200 kronor om året.

Staten betalar sjukpenning från och med den femtonde dagen. Sjukpenningen är liksom sjuklönen 80 procent av lönen. Staten betalar sjukpenning ungefär 3 900 dagar per år. En sjukskriven anställd kostar ca 640 kr per dag (80% av 100 kr/tim x 8 tim). Detta ger 2 496 000 kronor om året.